

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
TEOLOŠKE IN RELIGIJSKE ŠTUDIJE**

Jure Pavlič

**OBLIKOVANJE IN RAZKRITJE
HOMOSEKSUALNE IDENTITETE
DIPLOMSKO DELO**

Mentorica: izr. prof. dr. Tanja Repič Slavič

Ljubljana, 2015

»If a person is gay and seeks the Lord and is of good will, who am I to judge him? We shouldn't marginalize people for this. They must be integrated into society.«

»Če je nekdo gej in išče Gospoda in je dober po srcu, kdo sem jaz, da bi ga obsojal? Ne smemo marginalizirati ljudi za to. Potrebno jih je vključiti v družbo.«

Papež Frančišek

ZAHVALA

Najprej gre zahvala dobremu Bogu, ker me brezpogojno ljubi takšnega, kot sem.

Zahvaljujem se vsem, ki ste mi na kakršenkoli način pomagali pri nastajanju tega diplomskega dela. Mentorici dr. Tanji Repič Slavič za usmerjanje, nasvete in vso njeno strokovno pomoč. Profesorjem Teološke fakultete, ki so mi med študijem nudili potrebno izobrazbo. Staršem, ki so mi omogočili študij, ter vsem svojim prijateljem, ki so me med pisanjem podpirali in me ob težkih trenutkih bodrili.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

et al. – in drugi

ipd. – in podobno

itn. – in tako naprej

KKC – Katekizem katoliške Cerkve

LGBTQ – lezbijke, geji, biseksualne, transspolne in transseksualne ter queer osebe

ssp – slovenski standardni prevod

t. i. – tako imenovani

ur. – uredil/-a

KAZALO

UVOD	1
1. TEORETIČNI UVOD.....	3
1.1 Družba, v kateri živimo danes.....	3
1.1.1 Novi slogi življenja lezbijk in gejev.....	4
1.1.2 Homofobija in vzroki zanjo.....	5
1.2 Terminologija	6
2. HOMOSEKSUALNOST IN KRŠČANSTVO	9
2.1 Homoseksualnost v Svetem pismu.....	9
2.2 Cerkevni očetje o homoseksualnosti	11
2.3 Homoseksualnost v Cerkvinih dokumentih.....	12
3. SPOLNA IDENTITETA.....	14
3.1 Osebna in družbena identiteta	14
3.2 Razvoj spolne identitete pri otrocih	16
3.2.1 Freudova teorija razvoja spolne identitete	17
4. OBLIKOVANJE HOMOSEKSUALNE SPOLNE IDENTITETE	19
4.1 Senzibilizacija	19
4.2 Kriza identitete	21
4.2.1 Odgovori na krizo identitete.....	22
4.3 Prezem identitete	23
4.4 Predanost	25
5. RAZKRITJE.....	27
5.1 Potek razkritja	27
5.2 Klasifikacija razkritij.....	28
5.2.1 Ovire na poti do razkritja	29
SKLEP.....	31

POVZETEK.....	32
SUMMARY.....	33
SEZNAM REFERENC.....	34
PRILOGA 1	i

UVOD

Homoseksualnost v 21. stoletju končno prihaja na boljši glas, ki si ga je pridobila prek mnogih medijskih, političnih, medicinskih in verskih bojev, ki vedno znova dokazujejo, da se ta manjšina ljudi od drugih razlikuje zgolj po nasprotni spolni usmerjenosti, ta pa jih ne naredi nič manj človeške. Homoseksualna identiteta, ki jo bomo podrobneje predelali v tem diplomskem delu, je le ena od identitet posameznika in ga torej ne zaznamuje kot samo homoseksualca, ampak kot človeka, ki ima, kot vsi drugi ljudje, možnost uspeti in se veseliti življenja, ki mu je bilo podarjeno. Nas bo predvsem zanimalo, kako se taka identiteta oblikuje, kako se razkriva ter s kakšnimi ovirami se sooča na poti.

To temo sem si izbral, da bi pokazal in predstavil pot, ki jo mora, tako ali drugače, prehoditi vsak posameznik, ki se identificira kot gej ali lezbijka. Kot manjšina, ki je bila dolga stoletja zatirana, smo danes vseskozi lahko priča napredku v strpnosti in enakem obravnavanju. Povsod po svetu sprejemajo različne pravilnike in zakonodajo, s katerimi bi istospolno usmerjenim omogočali večjo enakopravnost.

V prvem poglavju diplomskega dela bomo predstavili družbo 21. stoletja, ki naj bi predstavljala družbo pravičnosti in enakopravnosti, vendar kljub temu večkrat zasledimo različne oblike diskriminacije. Videli bomo, kakšen je položaj homoseksualcev v tej družbi, in predstavili glavne pojme, ki se nanje navezujejo.

Drugo poglavje obravnava odnos krščanstva in Cerkve do homoseksualnosti. Tu bomo videli, od kod izhaja sovražen odnos izraelskega ljudstva do homoseksualcev ter različne interpretacije besedil, ki se nanje nanašajo. Razlog za položaj in obravnavanje homoseksualcev se danes, namreč skriva v preteklosti, saj so bili istospolno usmerjeni velik del zgodovine obravnavani kot manjvredni.

V tretjem poglavju bomo predstavili osebno in družbeno spolno identiteto ter pokazali razliko med njima. Videli bomo, kako se spolna identiteta razvije pri otrocih, kar bo vključevalo tudi Freudovo teorijo razvoja spolne identitete.

V četrtem poglavju bomo podrobneje predstavili oblikovanje homoseksualne spolne identitete po štiristopenjskem modelu, ki ga je izdelal sociolog Richard Troiden. Ta vsebuje faze senzibilizacije, krize identitete, prevzema identitete in predanosti. Videli bomo, da na prehajanje med fazami vplivajo različni dejavniki, ki posamezniku otežujejo sprejemanje samega sebe.

Proces oblikovanja homoseksualne identitete se zaključi z razkritjem lastne spolne usmerjenosti drugim ljudem, kar bomo obravnavali v zadnjem poglavju. Razkritje je dolg proces, ki ne poteka brez težav in obremenjuje večji del te manjšine, posamezniku pa navsezadnje pomaga sprejeti samega sebe takšnega, kot je. S tem se pozneje lažje vključuje v družbo in s svojo drugačnostjo živi zgledno življenje »normalnih« ljudi.

S tem diplomskim delom želimo predstaviti enega najtežjih in najpomembnejših delov življenja gejev in lezbijk, predvsem z namenom, da opozorimo ljudi na dolg in težaven proces, s katerim se dnevno spopada ta manjšina. Tega bi se namreč z večjo strpnostjo, razumom in potrpežljivostjo v družbi dalo skrajšati in omiliti, da bi vsak posameznik lahko svobodno živel svoje življenje, ne da bi moral skrivati svojo pravo identiteto.

1. TEORETIČNI UVOD

Biti drugačen v svetu, kjer je pričakovano, da boš takšen kot drugi, ni lahko. S svojo drugačnostjo se geji in lezbijke poskušajo vključiti v družbo že dolgo časa in zdi se, da jim je to začelo uspevati šele pred kratkim. V prvem poglavju bomo tako videli, kakšno mesto imajo homoseksualci v današnji družbi ter kako ta vpliva na njihov slog življenja, oziroma kako homoseksualci vplivajo na današnjo družbo. Spoznali bomo tudi glavne termine, povezane s homoseksualnostjo, ki jih bomo pogosto srečevali v diplomskem delu.

1.1 Družba, v kateri živimo danes

Vsi vemo, da smo si ljudje med seboj različni. Nekateri so višje rasti, drugi nižje, eni smo belci, drugi črnci, eni bogati, drugi revni, nekateri pišemo z desno roko, drugi z levo, eni ljubijo samo sebe, drugi osebo nasprotnega spola, spet tretji pa osebo istega spola ... Prav vsa ta raznolikost pa je tista, ki posameznika ločuje od vseh preostalih in ga v tem življenju določa kot enkratnega človeka, ustvarjenega po podobi Boga.

V današnji družbi je heteroseksualnost ali heteroseksualna normativnost vseprisotna in hkrati paradoksalno tudi nevidna prav zaradi nenehnega vsakodnevnega uprizarjanja. Družbeno življenje in javni prostor nista seksualno nevtralna, ulica je heteroseksualizirana, prav tako delovno mesto in vsi veliki in mali vsakodnevni obredi (Kuhar, Švab 2005, 9).

Plummer (1995, 35) definira heteroseksizem kot raznoliko zbirko družbenih praks v množici družbenih prizorišč (npr. dom, šola, mediji ...), kjer je na delu dvojnost homo/hetero razločevanja, pri čemer je heteroseksualnost v privilegiranem položaju. Nadaljuje pa s tem, da heteroseksistične prakse spremlja mnogo sorodnih institucij, kot so spol, družina, razmnoževanje, penetrativna spolnost in celo ljubezen, ki so po navadi vržene skupaj v glavno obliko gibanja, ki je poročena, heteroseksualna družina.

Samoumevnost neke družbene norme postane razvidna šele tedaj in tistim, ki jo kršijo ali so obtoženi, da jo kršijo. Osebnost me sicer ne moti, če bi bil na primer neki politik gej, če bi imel dobra stališča in rešitve glede konkretnih situacij, lahko pa le sklepamo, kaj bi drugi v državi povedali o tem. Stigmatizacija in sovražnost do drugačnih privede

do tega, da nekoga preziramo in se nam gnusi, ne glede na vse stvari, ki jih poskuša doseči v dobro drugim in to je le primer realnosti vsakdanjega življenja (Kuhar, Švab 2005, 9).

Škorjanc (2008, 309) meni, da v družbi še vedno vlada veliko stereotipnih predsodkov, povezanih z istospolno usmerjenostjo. Da pa lahko posameznik z vsemi svojimi individualnimi lastnostmi in okoliščinami začne živeti ter se kljub svoji istospolni usmerjenosti optimalno socializira in izkoristi vse svoje nadarjenosti in potenciale, pri tem pa pomembno vlogo igrata tudi iskrena podpora ter sprejemajoč odnos staršev.

Za razliko od homoseksualnih posameznikov se heteroseksualno usmerjenim ni treba soočati s procesom redefinicije kompulzivne in pričakovane heteroseksualne identitete ter posledično s problemom razkritja svoje spolne usmerjenosti. Posamezniku tega, da je »straight« in s tem »normalen«, ni treba poudarjati, govoriti in se mu razkrivati, saj se v naši družbi to enostavno predpostavlja. Tu govorimo o družbeni homofobiji, ki predpostavlja heteroseksualno usmerjenost vsakogar. Zatakne se, ko si že starejši, precej solidaren človek, a še vedno nevezan. Ljudje okoli tebe se takrat sprašujejo, kako, da si še sam, če si »normalen«. Potem pa se začnejo govorice, da je sodelavka najbrž lezbijka, sosedov sin pa verjetno kar peder, saj je že vse življenje sam, po poklicu frizer, s starši pa se tudi ne razume najbolje, torej je očitno nekaj narobe z njim (Švab et al. 2006, 129).

1.1.1 Novi slogi življenja lezbijk in gejev

Homoseksualna vloga, kakršno poznamo danes, je nastala šele konec 17. stoletja (Kuhar 2001, 120), teorij o istospolni usmerjenosti pa je danes ogromno in še vedno se razvijajo nove. Pri nekaterih teorijah so istospolno usmerjeni posamezniki psihični bolniki z osebno motnjo, nekateri menijo, da so na njihovo istospolno usmerjenost vplivale njihove socialne priložnosti in sistem pomenov, mnogi pa še danes verjamejo, da so vzroki za razvoj istospolne usmerjenosti izkušnje iz otroštva, hormonalna neuravnovešenost pri odrasli osebi in prednatalna hormonalna neuravnovešenost.

Večina modernejših znanstvenikov v medicini pa se strinja, da je homoseksualnost genska in da se je ne dá spremeniti oziroma »pozdraviti«, kakor so na primer v koncentracijskih taboriščih homoseksualce obravnavali za »neozdravljivo bolne«, ki

mislijo le na svoje spolne organe, zato so jih v taboriščih posebej zaznamovali z rožnatim trikotnikom (Pirnar 2006, 79).

Toda Plummer (1995, 38) pravi, da smo prišli izza stare homoseksualnosti in da so minile stare tragične zgodbe o patologiji ter da geji in lezbijke kreirajo nove načine skupnega življenja, nove skupnosti, identitete, seksualnosti, politike, da odgovarjajo veliki zdravstveni krizi ter da to počnejo tako na lokalni kot globalni ravni, zato so postali »izdelovalci sveta«.

1.1.2 Homofobija in vzroki zanjo

Homofobi so ljudje, ki spolnost med dvema moškima ali ženskama dojemajo kot nekaj nenaravnega ter z veliko mero sovražnosti na geje in lezbijke gledajo zgolj skozi seksualni vidik. Gre za problem zavračanja različnosti v človeški eksistenci. Homofobija je namreč sprejemljiv predsodek in vsak sistem, ki podpira prepričanje negativnih mitov in stereotipov o homoseksualnih ljudeh ali katerekoli vrste negativnih stališč, ki izhajajo iz strahu ali odpora do homoseksualnosti (Sekereš 2010, 16).

Plummer (1995, 34) navaja vrsto razlogov za homofobijo oziroma sovražnost do raznolikosti človeške seksualnosti. Ti izhajajo:

- iz judovsko-krščanske religije kot produkt potrebe po imeti otroke, da bi nadaljevali človeško vrsto – neprokreativno spolnost je treba zatreti;
- iz freudovske kreacije;
- iz zatrte zavisti;
- iz grožnje ideji naravnega reda, povezane z idejami ritualne čistosti;
- iz grožnje moškosti;
- kot nekaj, kar izvira iz motenih, avtoritarnih, restriktivnih osebnosti;
- kot grožnja družini v kapitalizmu in
- kot bojazen »Sem tudi jaz homoseksualen?«.

Pomembno je tudi Plummerjevo (34) zavedanje, da se razlogi za sovražnost do homoseksualnosti verjetno spreminjajo znotraj družb in med njimi ter znotraj posameznikov in med njimi.

1.2 Terminologija

V svetovnih jezikih se uveljavljajo besede, ki tako ali drugače opisujejo osebe s homoseksualnimi nagnjenji. V skladu s sovražnostjo družbe do homoseksualcev gre večinoma za besede z žaljivim pomenom, med katerimi so tudi takšne, ki so jih homoseksualci sprejeli za svoje in njihov žaljivi pomen prevrednotili (Borštnar 2011, 14). Homoseksualnost je danes postala pravi babilonski stolp, medtem ko si stoletja ta ljubezen ni drznila izgovoriti svojega imena. Zlasti v zadnjih letih je nastalo mnogo gibanj, ki so premaknila jezike in identitete, skozi katere razumemo kompleksnost naše spolnosti in politike (18).

V diplomskem delu bom uporabljal spodaj navedene izraze kot so (isto)spolna usmerjenost, gej in lezbijka, homoseksualnost in heteroseksualnost. Zavedam se namreč, da je izrazoslovje v stroki zelo pomembno in da imajo besede svojo moč.

- *Homoseksualnost in homoseksualci*

»Homoseksualec/-ka je oseba, ki jo privlačijo osebe istega spola« (Bibič et al. 2011, 24). V ožjem pomenu gre za spolno zvezo med moškima ali ženskama. Vsa nagnjenja, občutki, dražljaji in spolno vznburjenje, ki jih pri človeku navadno vzbuja nasprotni spol, vzbuja pri homoseksualcu oseba istega spola.

Besedo homoseksualnost je prvi uporabil madžarski zdravnik in pisatelj Karoly Maria Benkert, ki je ob koncu 19. stoletja pisal o »homoseksualnemu gonu«, zaradi katerega posameznik ne more potlačiti občutij, ki jih v njem povzročijo posamezniki istega spola. Homoseksualno vedenje v družbi obstaja od vekomaj, homoseksualec kot specifični subjekt družbe pa se je pojavil šele znotraj moralnega, legalnega, medicinskega in psihiatričnega diskurza, praks in institucionalnih aparatov poznega 19. stoletja (Kuhar 2001, 10).

- *Peder*

Izraz peder izhaja iz besede *pederastija*, ki je v stari Grčiji in Rimu pomenil odnos med odraslim moškim in dečkom. Takega odnosa pa Grki niso imeli za

nenaravnega in ga niso prepoznavali kot odnos, ki bi pripadal ločeni spolni identiteti (Kuhar 2001, 16).

Starogrški naziv za moško homoseksualnost, ki ga je zapisal Platon, je *uranizem*, kar pomeni tudi »nebeško ljubljjen«, za žensko homoseksualnost pa *tribadia* (Dover 1995, 13).

- *Gej*

Gay je angleški pridevnik, ki v prevodu pomeni vesel, veder, živahen, pisan in lahkoživ. V 19. stoletju so se s tem izrazom poimenovalе prostitutke, v 20. pa so homoseksualci to besedo prevzeli za opredelitev svoje spolne identitete. Besedo *gay* so prevzeli tudi slovenski homoseksualci in jo pozneje poslovenili v *gej*. Pri nas se je ta začela uporabljati v obdobju gejevskega aktivizma leta 1995 v gejevskih in lezbičnih študijah v okviru časopisa za kritiko in znanost (Borštnar 2011, 16).

- *Lezbijka*

Lezbijka je opredeljena kot ženska, ki jo privlačijo druge ženske. Ime izvira iz otoka Lesbos zaradi tam znane poetinje Sapfo, katere dela so bila polna erotične lezbične vsebine (Bibič et al. 2011, 31).

- *Istospolna usmerjenost*

Gre za zelo znan in pogosto uporabljen izraz med slovenskimi strokovnjaki. Borštnarjeva (2011, 16) pravi, da ta poleg *gejev* in *lezbijk* združuje tudi druge različice spolnih vedenj in identitete, kot sta biseksualnost in transseksualnost. Izraz istospolnost se v prvi vrsti nanaša na homoseksualnost.

- *Coming out of the closet ali razkritje*

Angleški termin *coming out of the closet* ali samo *coming out* označuj točkoposameznikovega prenehanja prikrivanja homoseksualne spolne usmerjenosti. Večina neangleške literature s tega področja najpogosteje prevzema termin *coming out*, saj ga uporabljajo tudi homoseksualci sami, medtem ko ga heteroseksualna družba večinoma ne pozna. V slovenščino se

termin prevaja kot »razkritje« ali »piti iz klozeta«, stanje pred razkritjem pa je čas »v omari« (Kuhar 2001, 188).

Izrazi, ki smo jih spoznali, imajo zaradi dolge tradicije zatiranja homoseksualnosti, za večino ljudi še vedno negativen prizvok. To negativnost pa lahko razblinimo z razumevanjem in strpnostjo do teh posameznikov. Velik del nestrpnosti do homoseksualcev pa izhaja prav iz krščanske tradicije, ki ji bomo posvetili naslednje poglavje.

2. HOMOSEKSUALNOST IN KRŠČANSTVO

Homoseksualnost in krščanstvo si nasprotujeta že od samega začetka. Izraelsko ljudstvo je namreč poskušalo izkoreniniti večino poganskih navad in običajev, med katerimi je bila tudi homoseksualnost, ki je bila pri Grkih in Rimljanih nekaj popolnoma vsakdanjega. Skladno s krščanskim naukom, ki je homoseksualnost razumelo kot enega najhujših grehov, je tako nastopilo dvatisočletno zatiranje gejev in lezbijk v družbi, katere pogled se je občutno spremenil šele v zadnjih letih.

V tem poglavju bomo videli različne interpretacije Svetega pisma, ki opravičujejo homoseksualnost, preučili mnenja pomembnejših cerkvenih očetov in prvih krščanskih piscev o homoseksualnosti ter videli, kaj o homoseksualnosti povedo Cerkevni dokumenti.

2.1 Homoseksualnost v Svetem pismu

V Svetem pismu Stare zaveze le dve besedili govorita o homoseksualnih aktih. Obe najdemo v 3. Mojzesovi knjigi, v »Svetostni postavi«, ki je sklop norm, ki so namenjene Izraelu, da bi ostali sveti. Prvo besedilo (»Ne smeš ležati z moškim, kakor se leži z žensko; to bi bila gnusoba«¹) vsebuje normo, medtem ko drugi (»Če kdo leži z moškim, kakor se leži z žensko, sta oba storila gnusobo; naj bosta usmrčena; njuna kri pada nanju«²) navaja zakonsko kazen, ki je smrt. Obe besedili prepovedujeta homoerotično vedenje med moškimi v sklopu z drugimi prepovedmi, kot so incest, prešuštvo, spolni odnos z žensko med menstruacijo, zoofilija ipd. Hebrejska beseda *to'evah*, prevedena v »gnusobo«, je bila v celotni Stari zavezi uporabljena za opis grehov, ki vodijo v etnično nečistost Hebrejcev in malikovanje. Že uvodni del »Svetostne postave« opozori na razliko med Hebrejci in pogani: »Nikar ne delajte, kakor delajo v Egiptovski deželi, v kateri ste prebivali, in nikar ne delajte, kakor delajo v kánaanski deželi, v katero vas vodim; nikar ne živite po njihovih zakonih!«³ Boswell razlaga, da besedili, ki vsebujeta prepoved homoseksualnega vedenja, ki je značilno za pogane, nastopata kot funkcija obredne čistosti, prek katere so se Hebrejci razlikovali od drugih ljudstev. Ti dve

¹ 3 Mz 18,22 (Sveto pismo Stare in Nove zaveze: SSP 2007, 125)

² 3 Mz 20,13 (Sveto pismo Stare in Nove zaveze: SSP 2007, 127)

³ 3 Mz 18,3 (Sveto pismo Stare in Nove zaveze: SSP 2007, 124)

prepovedi torej nista etične ali moralne narave, temveč verske in zgolj opredeljujeta judovsko identiteto (Boswell 1980, 112–114).

Znan prizor obtožbe homoseksualnosti pa je tudi v pripovedi o Sodomi in Gomori.⁴ Ta je v zgodovini pustila velik pečat, saj so že v antičnem Rimu uporabljali izraz »Sodoma« za označitev homoseksualnega razmerja, skozi celotni srednji vek pa je izraz »sodomit« označeval geja (Boswell 1980, 105). Zgodba pripoveduje, kako je Bog v mesto Sodomo poslal dva angela v moški podobi, ki sta zatočišče našla v Lotovi hiši. Mesto se je zbralo pred njegovim domom in zahtevalo, da jim izroči obiskovalca, da bi ju zlorabili. V zameno jim Lot ponudi svoji hčerki, ki sta bili še devici, vendar ju meščani zavrnejo. S pomočjo nebeškega posredovanja Lot z družino in obiskovalcema pobegne, mesto pa je v Božjem srdu svojo usodo končalo v ognju in pepelu. Glede na zgodbo se večina sodobnih znanstvenikov, skupaj s krščanskim teologom Derrickom Baileyjem, strinja, da je omemba spolnosti v zgodbi sekundarnega pomena in da je bil glavni vzrok za kaznovanje mesta negostoljubje, ki so ga meščani izkazali Božjima odposlancema. Bailey opozarja, da hebrejski glagol *yâdha* pomeni »spoznati« in se v Bibliji redko pojavlja v kontekstu spolnosti. Le v 10 primerih od 943 je beseda uporabljena v kontekstu mesenega spoznavanja (Bailey 1955, 11–13).

Pri do zdaj omenjenih besedilih o homoseksualnosti v Bibliji smo obravnavali le primere, kjer je šlo za odnos do moških homoseksualcev. Kaj pa ženske? Lahko, da ženska homoseksualnost ni bila dovolj razširjena, da bi jo bilo treba sankcionirati, ali pa ji niso posvečali posebne pozornosti. Vsekakor je bila tradicija krščanskega zahoda osnovana na patriarhalni kulturi, zato lahko govorimo o skoraj popolni indiferenci krščanstva do lezbištva (Donatio 2007, 174). Bailey (1955, 16) pravi, da so moškega, ki se je v spolnem aktu z drugim moškim obnašal kot ženska, obravnavali, kot da je prevaral, ne le sebe, ampak celoten moški spol. Glede na to lahko rečemo, da gnusoba ni bila v homoseksualnem dejanju kot takem, temveč v degradaciji moške vrste.

V Novi zavezi je homoseksualnost omenjena trikrat in to vsakič v Pavlovih pismih. Iz pisma Rimljanom izhaja najpogostejši argument proti homoseksualcem: »Zaradi tega jih je Bog prepustil sramotnim strastem. Njihove ženske so zamenjale naravno občevanje s protinaravnim, podobno so tudi moški opustili naravno občevanje z žensko

⁴ 1 Mz 19,1-29 (Sveto pismo Stare in Nove zaveze: SSP 2007, 17–18)

in se v svojem poželenju vneli drug do drugega. Moški so počenjali nespodobnosti z moškimi in tako sami na sebi prejeli povračilo, ustrezno svoji zablodi.«⁵ Tako Boswell kot tudi mnogi drugi razlagajo, da Pavel ni obsojal gejev, ampak homoseksualne akte ljudi, ki so bili nedvomno heteroseksualni. Pavel naj bi na tem mestu stigmatiziral ljudi, ki so se uprli klicu in skrenili s prave poti, po kateri so nekoč hodili. »Čeprav so namreč Boga spoznali, ga niso kot Boga slavili ali se mu zahvaljevali, marveč so postali v svojih mislih prazni in nespametno srce jim je otemnelo.«⁶ piše Pavel prej v istem poglavju. Argument homoseksualnosti v tem delu bi bil torej popolnoma majav, če ti ljudje ne bi bili »naravno« nagnjeni k nasprotnemu spolu, tako kot so bili »naravno« nagnjeni k monoteizmu. Pavel implicira, da bi Rimljani lahko sprejeli monoteizem že nekoč v preteklosti, vendar so ga zavrnilo (Boswell 1980, 120–123).

Donatio (2007, 178) ugotavlja, da po Boswellu niti krščanska družba niti krščanska teologija nista izražali ne podpirali nikakršne posebne oblike sovražnosti do homoseksualcev. Vzroki za sovražnost do gejev, ki je na zahodu vzklila med 3. in 4. stoletjem, so še danes nejasni. Naraščanje nestrpnosti je bila verjetno posledica izginotja urbanih subkultur, zaostrenega nadzora vladajočih nad posameznikovo moralno ter javnega pritiska. Dejstvo pa ostaja, da so omenjeni biblijski citati pogosto uporabljeni kot kazalci, da »bodo homoseksualci izobčeni iz nebeškega kraljestva«.

2.2 Cerkveni očetje o homoseksualnosti

Skupna točka pridigarja in cerkvenega pisca Klementa Aleksandrijskega, ki je v drugem stoletju povezal cerkveno izročilo s platonsko-stoiško filozofijo carigradskega patriarha in pridigarja Janeza Krizostoma, neoplatonista in teologa Gregorja iz Nise, zgodovinarja Evzebija iz Cazareje, milanskega nadškofa Ambroža ter drugih, je poudarjanje nedolžnosti in deviškosti. Kot pri Hebrejcih je tudi njihov nauk o seksualnosti zožen samo na heteroseksualne pare, ki se sme izvajati zgolj znotraj zakona, z veliko mero čistosti, za razliko od Hebrejcev, ki so moške silili in spodbujali k zaplojevanju. Sveti Avguštin poudarja, da je spolni odnos sam po sebi dober, saj sam Bog pravi, naj se človeški rod množi. Greh je le v poželenju in strasti (Kuhar 2001, 36).

⁵ Rim 1,26–27 (Sveto pismo Stare in Nove zaveze: SSP 2007, 176)

⁶ Rim 1,21 (Sveto pismo Stare in Nove zaveze: SSP 2007, 175)

Avguštin je pred svojo spreobrnitvijo v krščanstvo dolgo časa preživel med dualističnimi⁷ manihejci, ki so zavračali vsako obliko spolnosti, ker so v njej videli orožje zlih sil v boju z dobrimi. Užitki naj bi odvrčali dušo od njenega duhovnega cilja, seksualni užitki pa so bili veliko močnejši od vseh drugih. Za nekatere od njih je bil homoseksualni užitek hujši od heteroseksualnega, saj je bil v nasprotju s Stvarnikovim načrtom za prerod človeške vrste, za druge pa manj škodljiv od heteroseksualnega, saj ni lovil duš v ječo materije, ker je bilo spočetje izključeno (Boswell 1980, 141).

Lahko povzamemo, da med zgodnjimi kristjani ni obstajal neki splošni predsodek do gejev in lezbijk, temveč bolj do spolnosti same. Prav tako pa se ne zdi, da bi krščanstvo sploh imelo kakršenkoli konkreten razlog za sovražen odnos do homoseksualnosti.

2.3 Homoseksualnost v Cerkvinih dokumentih

Glede na to, da se je o homoseksualnosti kot posebni spolni usmerjenosti začelo govoriti šele v tridesetih letih 20. stoletja, so se geji v uradnih Cerkvinih dokumentih prvič pojavili leta 1975 v deklaraciji *Persona Humana*. Ta jih je razdelila na tiste s prehodnimi nagnjenji do istospolnosti in tiste, ki »so nedvomno istospolno usmerjeni zaradi prirojenega instinkta ali pa zaradi patološke osnove, ki je po njihovem mnenju neozdravljiva« (Seper 1975). S tem je Cerkev nagnjenost tistih, ki so nedvomno istospolni, razumela kot naravno, vendar v svojem bistvu neurejeno in v nobenem primeru ne bi mogla dobiti odobritve (Donatio 2007, 41–42).

Z nadaljnjimi dokumenti Cerkev želi še bolj preprečiti nevarnost, da bi različne interpretacije dokumenta *Persona Humana* postale preveč prizanesljive do homoseksualnosti. Leta 1986 tako Ratzinger v pismu škofom z naslovom *Pastoralna skrb za homoseksualce* poudarja, da sicer moralno gledano homoseksualno nagnjenje ni greh, »vodi pa do notranje zlobnega vedenja, zato je to nagnjenje treba razumeti kot objektivno neurejeno vedenje«. Zapisal pa je tudi, da »človeško bitje, ustvarjeno po Božji podobi, ne more biti definirano tako, da ga reduciramo zgolj na njegovo spolno usmerjenost« (Ratzinger 1986).

Na kakšno pot so torej po Cerkvinem nauku usmerjeni homoseksualci? Odgovor na to povzema KKC iz leta 1997, ki pravi: »Homoseksualne osebe so poklicane k čistosti. S

⁷ Dualizem – nauk o dobrih in zlih silah, ki se borijo za oblast nad človekovo dušo

krepostmi samoobvladovanja, vzgojiteljicami notranje svobode, včasih z nesebično oporo prijateljstva, z molitvijo in zakramentalno milostjo se morejo in morajo postopoma in z odločnostjo približati krščanski popolnosti« (KKC 2008).

Videli smo, da katoliška Cerkev predstavi čistost kot splošno pot poklicanosti vsakega posameznika, za homoseksualce pa je ta predstavljena bolj kot obvezna izbira in edina prava pot, na katero lahko stopijo, da se jim ne bi bilo treba oddaljiti od Cerkve. Trdi pa tudi, da je vsak človek poklican k ljubezni, ki pa nam je dana v mnogo različnih oblikah in ne zdi se mi, da bi bila katera od teh oblik manj vredna od drugih.

Kršćanstvo in istospolno usmerjeni bi lahko našli skupne točke, da bi po vseh teh letih zatiranja lahko normalno delovali med seboj. Geje in lezbijke je treba sprejeti v Cerkev z odprtimi rokami ter jim omogočiti zgledno življenje in varno mesto v družbi. Spoštujem krščanski nauk o družini in spolnosti, vendar spoštujem tudi raznolikost družin in slog življenja, ki ga predstavljajo istospolno usmerjeni. Različnost vsekakor vidim kot dobro lastnost, saj tako lahko vsak posameznik v življenju uresničuje svojo lastno identiteto, ne da bi ga ta ovirala. O raznolikosti in razvoju identitet pa bomo več povedali v naslednjem poglavju.

3. SPOLNA IDENTITETA

Vsak posameznik ima svojo lastno identiteto, ki se začne oblikovati še pred rojstvom in ga predstavlja kot celoto vseh dejavnikov, ki so vplivali na razvoj te identitete. Ni nekaj stalnega, kar ti je že vnaprej dano, ampak se spreminja v skladu s časom, okoljem in konkretnimi situacijami, ki zadenejo posameznika. Lahko bi rekli, da se rodiš kot nepopisan list papirja, s kakšno čačko sem ter tja, vendar tudi, če bi hotel ostati prazen, te slej ko prej obarvajo z različnimi barvami okolja, ki te oblikujejo in spremenijo za vedno.

V tem poglavju bomo videli, kako se posamezna identiteta oblikuje v družbi in koliko je pogojena z njo, kakšen je proces oblikovanja spolne identitete pri otrocih ter kot dodatek omenili Freudovo teorijo o razvoju identitet.

3.1 Osebna in družbena identiteta

Danes lahko govorimo o pluralnosti identitet, saj današnje družbene razmere posamezniku dovoljujejo, da svoje identitetne pripadnosti svobodno izbira glede na lastne preference, četudi se te zdijo za nekoga nezdružljive in izključujoče (npr. nekdo je lahko hkrati kristjan in zagovarja pravico do splava ter istospolne poroke). Upoštevanje pluralnosti identitet, v nasprotju z zatiranjem, nam omogoča upanje na slogo v sodobnem svetu. Le na tej podlagi lahko gradimo drugačne gospodarske, politične in družbene odnose, v katerih ne bo prihajalo do konfliktov in nasilja zaradi sovraštva do drugačnosti. Zavedanje pripadnosti, ki jo daje identiteta vsakemu posamezniku, je nujna za vsa socialna bitja, saj jim daje občutek moči in samozavesti (Sen 2009, 6).

Gejevska oziroma lezbična identiteta je le ena od premis v oblikovanju osebne identitete. Strinjam se s Kuharjem in Švabovo (2005, 49), ki pravita, da lezbijke in geji niso neka posebna družbena skupina, ampak jo sestavljajo posamezniki in posameznice z različnimi življenjskimi slogi, situacijami ter številnimi drugimi identitetami. Je pa jasno, da je v oblikovanju osebne identitete istospolna usmerjenost kot družbena identiteta močno zaznamovala osebne identitete gejev in lezbijk kot posameznikov in

posameznic. Vsekakor ne smemo pozabiti, da je posameznik še kaj drugega kot gej ali lezbijka, na primer, sin, hči, prijatelj, sodelavka, sosed, državljan ipd.

Socialni nadzor nad prevzemom prave spolne identitete, ki mora biti heteroseksualna in vključuje po biološkem spolu razdeljene družbene vloge, v težnji po reprodukciji obstoječe družbe spregleda vrsto posameznikov, ki ne ustrezajo dvema danima opcijama. Po navadi ju vseeno potlačijo vanju ter s tem povzročijo rojstvo vprašanj razkritja in redefinicije spolne identitete. Spolna identiteta je iznajdba družbe, z njo pa je povezana tudi porazdelitev spolnih vlog ter pomenov, pozicij in statusov, ki posamezni vlogi pripadajo (Kuhar 2001, 126).

Biološki in družbeni spol angleški jezik razlikuje z besedama *sex* in *gender*. Prva, kot piše Giddens (1995, 162), se nanaša na fizične razlike med moškim in ženskim telesom, druga pa vključuje skupek psihičnih, družbenih in kulturnih razlik med moškim in žensko. Razlikovanje je pomembno, saj številne razlike med moškim in žensko niso biološko pogojene, niti ne izvirajo iz bioloških razlik.

Transseksualci, transvestiti, spolno mešani in ne dovolj ženstvene ali dovolj moški dokazujejo primarno in prevladujočo vlogo družbenega spola, primerjajoč z biološkim, saj zanikajo obstoj zgolj dveh opcij, moške in ženske, ki naj bi jima celotno človeštvo ustrezalo. Osnovno orodje in mera spoznavanja ene ali druge polovice je prisotnost in odsotnost indikatorjev moškosti, oziroma z drugimi besedami, tisto, kar ni moško, je žensko (Devor 1987, 12–14).

Bistveno pri oblikovanju spolne identitete je, kako družba prepozna posameznikov spol. Če na primer okolje posameznico obravnava kot moškega, se tako do nje tudi obnaša in s tem zanemari biološki spol, posameznica pa razvije moško spolno identiteto. Ločevanje zgolj dveh spolov je torej stereotip, saj posamezniki, ki kromosomsko ne ustrezajo nobenemu od obeh spolov, prevzamejo tistega, ki jim je glede na zunanje spolne organe ob rojstvu pripisan. Iz tega logično sledi, da sta tudi ženskost in moškost kot skupek po spolu diferenciranih lastnosti zbirka stereotipov, naučenih v procesu socializacije (Kuhar 2001, 127).

Kuhar in Švabova (2005, 49) govorita o neizbežnem razmerju med osebno in družbeno identiteto, kjer še vedno prihaja do zaznamovanosti osebne identitete gejev in lezbijk kot posameznikov, saj njihova osebna identiteta ne sovpada z družbeno identiteto. Kot

razlog za zaznamovanost navajata heteronormativno okolje, v katerem te identitete nastajajo in so do določene mere še vedno stigmatizirane. Kljub poudarjanju, da je vpliv družbe na posameznika vse manjši, je družbeni okvir še vedno tisti, ki pomembno določa njegovo vsakdanje življenje. Zaradi pritiska heteronormativnosti geji in lezbijke izkazovanje svoje usmerjenosti pogosto omejuje na varen zaseben prostor, medtem ko se zdi, da v javnem prostoru, ki ga opredeljuje heteronormativnost, ni prostora za znake homoseksualnosti.

Raziskava Kuharja in Švabove (50–51) pokaže, da v Sloveniji večina istospolno usmerjenih ne vzpostavlja svojega vsakdanjega življenja po razkritju na vseh ravneh družbenega življenja. Raziskava pokaže, da se geji in lezbijke v vsakdanjem življenju še vedno zapirajo v zasebne kroge prijateljev, vse pogosteje in predvsem mladi pa tudi v krog izvorne družine, kjer lahko po razkritju svobodno živijo svojo identiteto. Sicer pa je izvorna družina pogosto tudi prostor, kjer se lahko heteronormativnost, homofobija in nasilje izražajo različno, od zavračanja gejev in lezbijk, psihičnega ali celo fizičnega nasilja. V takih primerih se pogosto zgodi, da ob razkritju to ostane »družinska skrivnost« in se o tem ne govori. Ta skrivnost pa vodi do nadaljnjih ovir osebnih razmerij v družini.

Družbenospolna shema, ki bi bila v svojih opisih družbene realnosti natančnejša in bi pomenila začetek manj seksistične prihodnosti, bi morala biti osnovana na »družbenospolnem mešanju«. Morala bi upoštevati pestrost družbenospolnih možnosti med spoloma in znotraj posameznega spola. Vsak posameznik namreč posreduje skupek tistega, kar danes imenujemo družbenospolne karakteristike. Preseči je treba povezovanje posameznih karakteristik z enim ali drugim spolom in doumeti, da so človeške osebnosti veliko bolj kompleksne, kot jim to dovoljujeta koncepta moškosti in ženskosti (Kuhar 2001, 134).

3.2 Razvoj spolne identitete pri otrocih

Otrok že v zgodnjem otroštvu sprejema norme in vrednote, ki mu jih posreduje okolica. Predvsem od pomembnih drugih, ki ga takrat obdajajo in s seboj nosijo svojo lastno zgodovino ter internalizirane vrednote, norme, prepričanja, stereotipe in predsodke. Socialna kontrola je sprva personalizirana v družini, potem pa zajema vse širše družbene oblike, ki s postavljanjem »pravilne« spolne identitete zagotavljajo svojo

reprodukcijo in reprodukcijo družbenega sistema. Spolu primerno obnašanje otroci prevzamejo prek opazovanja in procesa nagrajevanja zaželenega oziroma kaznovanja nesprejemljivega vedenja. Ob tem se pojavlja vprašanje družbene konstrukcije homoseksualnosti, saj tovrstno vedenje ni družbeno zaželeno ali celo sprejemljivo, a se vendarle razvije. Dilemo o prirojenosti homoseksualnosti tako razrešuje preprosta ugotovitev, da bi bili, če bi bilo vse odvisno od okolja, vsi heteroseksualni, saj skoraj vsi odraščamo v heteroseksualnem okolju, ki nagrajuje tovrstno identiteto. Biološka predispozicija je tako nujna, vendar moramo vedeti, da zanjo trenutno še ne obstajajo znanstveni dokazi (Kuhar 2001, 131–132).

Giddens (1995, 167–170) piše o tem, da otrok že v obdobju pred sposobnostjo ločevanja moških in žensk sprejema številna neverbalna sporočila, ki ga navajajo k temu. Med njimi našteva razlike v očetovem oziroma materinem dotikanju dojenčka, po spolu ločeno kozmetiko in s tem različen moški oziroma ženski vonj ter vizualne spodbude, ki jih predstavljajo razlike v oblačenju in pričeski. Pri dveh letih ima otrok tako vsaj delno predstavo o družbenem spolu, hkrati pa zna tudi sam sebe ustrezno kategorizirati v eno od dveh skupin. Šele pri petih letih pa spozna, da se posameznikov družbeni spol ne spreminja, da ga ima vsak ter da so razlike med deklicami in dečki tudi anatomsko pogojene. Giddensove domneve potrjujejo igranje, knjige in televizija, saj vse poudarjajo razlike med moškimi in ženskami. Raziskave so pokazale, da tudi otroške pravljice večinoma utelešajo tradicionalne predstave o vlogi moškega in ženske. Medtem ko je moških pravljичnih likov več, njihove vloge pa avanturistične in junaške, so na slikah redkeje upodobljeni ženski liki, ki čakajo na svoje može ter med tem zanje kuhajo in perejo. Zgodba se ponovi tudi v primeru televizijskih risank.

3.2.1 Freudova teorija razvoja spolne identitete

Klasična freudovska psihoanaliza razvoj po spolu diferenciranih lastnosti pripisuje biološki determiniranosti. To pomeni, da se otroci zaradi vrojenih predispozicij identificirajo s staršem istega spola. V razmišljanju o infantilni amneziji Freud zapiše, da razvoj seksualnosti poteka nagonsko, ovirajo pa ga seksualne zavore ali duševne sile, kot je občutek sramu, za katerega se sicer zdi, da so posledica vzgoje, pravzaprav pa je ta razvoj organsko pogojen in do njega lahko pride tudi brez pomoči vzgoje. Vzgoja ima

svoj pomen le, če sledi organsko začrtani oziroma dedno fiksirani poti (Freud 1995, 26–27).

Freudova teorija o izoblikovanju družbenega spola in temu pripadajoče identitete ter o učenju družbeno spolnih razlik temelji predvsem na prisotnosti oziroma odsotnosti moškega spolnega uda. Imeti penis pomeni imeti nekaj več, biti deček, ne imeti penisa pa se navezuje na biti deklica. Freud tu poudarja, da niso pomembne zgolj anatomske razlike, pač pa ima posestvo ali odsotnost penisa tudi simboličen pomen v vprašanju moškosti in ženskosti (28).

Deček v času ojdipske faze občuti očetovo grožnjo v obliki discipline in avtonomije, ki jo ta zahteva od njega. Predvsem na nezavedni ravni se grožnja manifestira v fantaziranju o očetovih namerah njegove, torej dečkove kastracije, saj očeta hkrati prepozna kot rivala za materino naklonjenost. V procesu zavrnitve erotičnih občutij do matere in sprejetju očeta kot nadrejenega se deček identificira z očetom, hkrati pa se zave svoje moške identitete. Nezavesten strah pred kastracijo je tako razrešen z odpovedjo materini ljubezni (28–29).

Deklice, ugotavlja Freud (30), trpijo zaradi odsotnosti penisa, saj ne posredujejo vidnega razločevalnega organa. Ker tudi njena mati nima penisa, v očeh deklice postane razvrednotena in v primerjavi z očetom drugo najboljše. Tovrstno dediščino deklica prevzame, saj se identificira s svojo materjo.

Videli smo, kako se izoblikuje posameznikova identiteta in kako družba pogojuje njen razvoj. Heteronormativna družba posledično otežuje razvoj identitete istospolnih oseb in te posameznike večinoma prepušča, da sami poskrbijo za razvoj lastne identitete, brez posebnih smernic in nasvetov, ki bi jim olajšali proces. Če se ne moreš vključiti v družbo, oziroma se ne počutiš sprejetega, moraš preprosto sam poskrbeti zase, oziroma se prisiliti v njihov slog življenja. Več o dolgem in težkem procesu izoblikovanja homoseksualne (spolne) identitete pa bomo lahko prebrali v naslednjem poglavju.

4. OBLIKOVANJE HOMOSEKSUALNE SPOLNE IDENTITETE

V prejšnjem poglavju smo predstavili proces izoblikovanja družbenospolne in seksualne identitete pri posamezniku oziroma posameznici ter opozorili na pomen tako bioloških dejavnikov in zgodnjega otroštva kot tudi družbenega prepoznavanja. V nadaljevanju bom predstavil model razvoja homoseksualne spolne identitete. Pri tem se bom največ opiral na idealnotipski štiristopenjski model, ki ga je sestavil angleški sociolog Richard Troiden. Njegov model izoblikovanja homoseksualne identitete, ki zarisuje osnovne vzorce prevzemanja in sprejemanja homoseksualnosti kot dela posameznikove lastne identitete in življenjskega sloga, se večinoma naslanja na tradicijo prej postavljenih modelov, ki jih bom prav tako omenjal, hkrati pa predstavlja tudi njihovo kritiko.

Videli bomo, da napredovanje med posameznimi stopnjami povečuje možnost izoblikovanja homoseksualne spolne identitete, a je ne zagotavlja, saj je posameznik lahko na katerikoli stopnji zaradi različnih vzrokov odvrnjen od napredovanja in tako nikoli ne doseže zadnje stopnje, ne prevzame homoseksualne identitete ter homoseksualnosti kot sloga življenja. Sociološka analiza oblikovanja te identitete vključuje preučitev socialnega konteksta in vzorcev interakcij, ki posameznika vodijo k akumulaciji seksualnih pomenov in posledično k identifikaciji sebe kot homoseksualca.

Razvoj homoseksualne identitete, opozarja Troiden (1998, 261–263), ni linearni proces, temveč ga lahko primerjamo s horizontalno spiralo, saj napredovanje poteka z dvigi in padci ter koraki naprej in nazaj.

4.1 Senzibilizacija

Stopnja senzibilizacije se pojavi v obdobju pred puberteto, ko geji in lezbijke o homoseksualnosti še ne razmišljajo kot o relevantni opciji, temveč pa, če sploh razmišljajo o svojem seksualnem statusu, predvidevajo, da so, tako kot večina drugih, heteroseksualci. V tem obdobju si pridobijo določene družbene izkušnje, ki »senzibilizirajo« in v nadaljnjih stopnjah služijo kot osnova razmišljanju o lastni homoseksualnosti. Omenjene izkušnje predstavljajo občutki dožemanja sebe kot drugačnega od istospolnih vrstnikov, povzročajo pa jih predvsem atipični

družbenospolni interesi in vedenje. Bolj kot emocionalne in genitalne so torej pomembne družbene izkušnje (Kuhar 2001, 164–165).

Angleški avtor in sociolog Ken Plummer, ki je prav tako predstavil svoj model oblikovanja homoseksualne spolne identitete, pravi, da se pot homoseksualnosti ne začne s posameznikovo podzavestno psihodinamiko, biološkimi ali psihološkimi dejavniki, temveč z zavestnimi ali podzavestnimi momenti, ki posameznika navedejo na dojemanje samega sebe kot potencialno homoseksualnega. Tovrstni momenti nastopijo v času splošnega procesa konstrukcije seksualnih pomenov, njihove modifikacije in v številnih primerih nevtralizacije. V osnovi jih lahko razdelimo v socialne (neskladnost z družbeno spolnimi interesi), emocionalne (čustvene navezave na isti spol) in genitalne (spolna navezanost na isti spol) izkušnje (Plummer 1996, 21–22).

O potencialni homoseksualnosti lahko pričajo tudi družbeno pogojeni momenti. Posameznik tako svoje telo lahko razume kot nezadostno glede na kulturne definicije njegovega družbenega spola ali pa razvije občutek drugačnosti (npr. namesto nogometa ga zanima balet), ki šele pozneje preraste v seksualno drugačnost. To seveda ne pomeni, da homoseksualnost povzroča tovrstne nagibe in interese, temveč to, ravno obratno, lahko pomeni osnovo za posameznikovo razumevanje sebe kot homoseksualnega. Etiketiranje s strani prijateljev, staršev in učiteljev tega posameznika, rekoč, da ni tak kot ostali otroci, da je mamin sinček in podobno, lahko posledično rezultira v posameznikovi vključitvi tovrstnih sovražnosti v samopodobo ter prispeva k njegovemu razmišljanju o mogoči homoseksualnosti (22).

Troidenove raziskave nakazujejo, da le manjšina homoseksualcev (20 odstotkov) v tem obdobju, v času pred 12. letom starosti, občuti lastno seksualno drugačnost, ki jo še manjši delež (4 odstotki) ustrezno označi kot homoseksualnost. Geji in lezbijke prav zato o tem obdobju in občutih drugačnosti govorijo predvsem v družbenospolni in ne seksualni terminologiji, saj otroci svojih heteroseksualnih ali homoseksualnih spolnih igravic in eksperimentov ne percipirajo v terminih heteroseksualen ali homoseksualen. Tovrstni fizični stiki svoj seksualni kontekst dobijo šele v času adolescence, ko posameznik prepozna družbene kategorije homoseksualnosti, heteroseksualnosti, biseksualnosti ipd. Pomen senzibilizacije je tako predvsem v pomenih, ki so izkušnjam iz otroštva dani naknadno, in ne toliko v izkušnjah samih. To, pravi Troiden, je nujni, a ne zadostni pogoj za prisvojitve homoseksualne identitete (Troiden 1998, 264).

4.2 Kriza identitete

V večini primerov začnejo geji in lezbijke v času adolescence svoja občutja in vedenja opisovati v terminih homoseksualnosti, o sebi pa začnejo razmišljati kot o potencialno homoseksualnih. To povzroča disonanco s prej obstoječo samopodobo in privede do nastanka krize identitete. Posameznik občuti notranji nemir in negotovost glede lastnega seksualnega statusa. Raziskave kažejo, da geji o sebi, kot o potencialno homoseksualnih, začno v povprečju razmišljati pri sedemnajstih letih, lezbijke pa pri osemnajstih (Troiden 1998, 265).

Po Troidenu (266–267) so dejavniki, ki povzročajo krizo identitete, naslednji:

- a. *Spreminjajoča se percepcija samega sebe.* V otroštvu obstoječa podoba o sebi kot drugačnem se v času adolescence pretvori v dojetje sebe kot seksualno drugačnega. S tem pa emocionalne in genitalne izkušnje postanejo pomembnejše od socialnih.
- b. *Izkušnja heteroseksualnega in homoseksualnega vedenja.* Raziskave so pokazale, da homoseksualci, v primerjavi s heteroseksualci, v adolescenci kažejo večjo variabilnost obstoječih seksualnih občutij in vedenj, saj večina gejev in lezbijk v adolescenci izkusi tako heteroseksualno in homoseksualno prebujanje in vedenje. V tem času so zmedeni glede lastne spolne orientacije, čeprav se zavedajo istospolne privlačnosti. Geji istospolno privlačnost v povprečju občutijo pri trinajstih, lezbijke pa med štirinajstim in šestnajstim letom starosti.
- c. *S homoseksualnostjo povezana stigma.* Stigma gejem in lezbijkam vseh starosti ovira razpravljanje o svojih seksualnih željah, občutjih in aktivnostih. Družbeno obsojanje homoseksualnosti prispeva k porajanju občutkov krivde, skrivnostnosti ter težavam pri dostopu in spoznavanju drugih homoseksualcev.
- d. *Pomanjkljive informacije o homoseksualnosti.* Ljudje sami sebe ne identificirajo v terminih socialne kategorije, za obstoj katere ne vedo, imajo pa o njej in ljudeh, ki jim pripadajo, pomanjkljive informacije. Troiden sicer meni, da so pomanjkljive informacije o homoseksualcih vse bolj vprašanje preteklosti. Glede na raziskave ugotovimo, da tako geji kot lezbijke pravi pomen termina homoseksualen spoznajo med štirinajstim in sedemnajstim letom starosti.

4.2.1 Odgovori na krizo identitete

Tipične odgovore gejev in lezbijk na krizo identitete v adolescenci Troiden (1998, 268–270) razvrsti v pet strategij:

1. *Strategija zanikanja* označuje posameznikovo zanikanje lastnih občutij, fantazij in aktivnosti, kar pa vodi k negativnemu odnosu do samega sebe.
2. *Strategija popravila* najpogosteje vključuje iskanje profesionalne pomoči, saj posameznik poskuša izkoreniniti seksualna občutja, fantazije in aktivnosti, za katere meni, da so nesprejemljivi.
3. *Strategija izogiba* vključuje pravilno definiranje lastnih občutij kot homoseksualnih, hkrati pa je posameznik prepričan, da so ta občutja nesprejemljiva in se jim zato poskuša izogniti. Strategija izogiba se tako manifestira v eni od naslednjih oblik:
 - a. *Zadrževanje zanimanja*. Posameznik se poskuša zadržati in omejuje ali se izogiba dejavnostim, ki jih povezuje s homoseksualnostjo.
 - b. *Omejevanje stikov*. Posameznik omejuje stike z nasprotnim spolom, da okolica ne bi opazila njegove nedovzetnosti za heteroseksualnost. Boji se, da bi v primeru seksualnih zvez s pripadniki nasprotnega spola ti odkrili njegovo homoseksualnost.
 - c. *Omejevanje dostopa do informacij*. Posameznik se izogiba najrazličnejšim informacijam o homoseksualnosti, saj bi zanimanje zanje pri drugih vzbudilo sum o njegovi homoseksualnosti.
 - d. *Prevzem antihomoseksualne drže*. Posameznik se od lastnih homoseksualnih občutij poskuša distancirati z napadanjem in zaničevanjem drugih homoseksualcev.
 - e. *Potopitev v heteroseksualnost*. Geji in lezbijke z namenom eliminacije neustreznih seksualnih občutij vzpostavijo heteroseksualne odnose.
 - f. *Eskapizem*. Posameznik se s svojim homoseksualnim erotičnim občutjem poskuša izogniti z uživanjem drog. Omamljenost od drog začasno ublaži krizo identitete in hkrati opravičuje seksualna občutja in dejanja, ki so sicer v očeh posameznika nesprejemljiva.

4. *Strategija redefinicije ali nevtralizacija* vključuje preimenovanje vedenj, občutij in konteksta v bolj konvencionalne termine in se manifestira v enem od naslednjih pristopov:
 - a. *Pristop izrednega primera*. Posameznik svoja homoseksualna vedenja in občutja razume kot izreden primer, ki se nikoli več ne bo ponovil ter se tako počuti izoliranega od ostalih.
 - b. *Pristop biseksualnosti*. Posameznik svoja homoseksualna občutja opravičuje z domnevno hkratnimi heteroseksualnimi občutji in sebe definira za biseksualnega.
 - c. *Pristop začasne identitete*. Posameznik svoja homoseksualna nagnjenja definira v terminih prehodnosti ter verjame, da doživlja posebno fazo v seksualnem razvoju in da v svojem bistvu ni homoseksualen.
 - d. *Pristop situacije*. Posameznik za svoja homoseksualna vedenja krivi situacije, v katerih se pojavljajo. Prej omenjeno stanje eskapizma, kot je pogosto pijanost, je pogost vzrok in opravičilo za homoseksualno aktivnost.
5. *Strategija sprejetja*. Posameznik si tu prizna, da so njegova občutja, vedenja in fantazije potencialno homoseksualna, zato poskuša najti dodatne informacije, ki bi jasneje potrdile njegove domneve in razložile naravo njegovih seksualnih preferenc. Mladoletniki, ki so občutili drugačnost in izolacijo, to zdaj premagujejo s spoznavanjem, da homoseksualnost obstaja kot socialna kategorija. Ta pa jim omogoča označitev lastne drugačnosti.

4.3 Prevzem identitete

Na tretji stopnji izoblikovanja homoseksualne spolne identitete, ki nastopi v času pozne adolescence ali po njej, ta postane posameznikova lastna identiteta, s katero se, vsaj v primeru drugih homoseksualcev, tudi navzven predstavlja. To pa je samo začetek daljšega procesa razkritja. Za to stopnjo je značilno posameznikovo definiranje sebe kot homoseksualnega, sprejemanje in toleriranje tako nastale identitete, druženje z drugimi homoseksualci, seksualne izkušnje in raziskovanje homoseksualne subkulture. Raziskave kažejo, da geji v povprečju sami sebe definirajo za homoseksualne med devetnajstim in enaindvajsetim letom, lezbijke pa med enaindvajsetim in triindvajsetim letom starosti (Kuhar 2001, 176–177).

S sprejetjem homoseksualne identitete so geji in lezbijke soočeni s problemi stigmatizacije, ki jih, po Troidenu (1998, 274), privedejo k prevzetju ene od naslednjih strategij:

- a. *Strategija kapitulacije*. Zaradi družbene podobe o homoseksualnosti, ki je običajno stigmatizirana, se posameznik izogiba homoseksualnim aktivnostim. Obstoj homoseksualnih občutij brez udejanjenja lahko vodi do samosovraštva in obupa.
- b. *Strategija popularne kulture*. Posameznik svojo homoseksualnost izraža prek popularne kulture. Njegovo vedenje ustreza pričakovanjem širše kulture, ki je skrajno stereotipno.
- c. *Strategija pretvarjanja*. Pri tej strategiji, ki je najpogosteje uporabljena, se posameznik sicer zaveda svoje homoseksualnosti, a se skriva za masko heteroseksualnosti, predvsem pred družinskimi člani, prijatelji in sodelavci. Živi dvojno življenje, svoj svet pa deli na homoseksualnega in heteroseksualnega.
- d. *Strategija skupinske zaveze*. Posameznik postane dejavno vključen v aktivnosti homoseksualne skupnosti in se s tako vzpostavljeno predstavo o pripadanju postavi nasproti stigmatizaciji. Drugi homoseksualci mu ponujajo socialno in emocionalno podporo in hkrati tudi seksualne zadovoljitve. Predstava o pripadanju pa hkrati vzpostavlja zavedanje o izključenosti iz večinskega sveta. Posameznik se s tovrstno alienacijo lahko spopade prek:

- *potopitve* v homoseksualno subkulturo;
- *izogibanja* heteroseksualnim situacijam, ki ga opozarjajo na njegovo stigmo;
- *normalizacije* lastnega vedenja, s čimer poskuša omejiti razlike med heteroseksualnim in homoseksualnim;
- *oplemenitenja* homoseksualnega vedenja s tem, da homoseksualnim izkušnjam pripisuje izredne pomene in pomembnosti;
- *nihilizacije* heteroseksualnih izkušenj in vzorcev, ki jim pripiše deviantnost.

Vivienne Cass (1979, 231–234) v svojem šeststopenjskem razvoju homoseksualne identitete, pri četrti stopnji, ki je sprejem identitete, zapiše, da stiki z drugimi homoseksualci opravičujejo obstoj homoseksualne identitete in pri posamezniku

povzročijo občutek njene normalnosti. Posameznik je prepričan o svoji homoseksualnosti in je o njej pripravljen spregovoriti tudi z drugimi, ki jih previdno izbere. Svojo homoseksualnost prikrije v primerih, ko bi z razkritjem svoje spolne usmerjenosti koga spravil v nerodni položaj. Prej omenjena normalnost se stopnjuje tudi v peti fazi, ki je faza ponosa identitete. Tu potreba po skrivanju homoseksualne identitete preneha in se, nasprotno, pojavi težnja po javnem razkrivanju, kljub družbenemu nepriznavanju.

Kot zanimivost lahko tu omenimo še rezultate raziskave, ki sta jo leta 1978 izvedla sociologa Bell in Weinberg (Troiden 1998, 273). Geje in lezbijke sta spraševala, ali bi zaužili čudežno tabletko, ki bi jih spremenila v heteroseksualce. 95 odstotkov lezbijk in 86 odstotkov gejev je zatrdilo, da tega ne bi storili.

4.4 Predanost

V tej zadnji fazi oblikovanja homoseksualne identitete posameznik sprejme svojo homoseksualnost kot slog življenja, ki ga zadovoljuje. Ta preskok po navadi zaznamuje istospolna partnerska zveza. Raziskave so pokazale, da lezbijke v povprečju vstopijo v prvo istospolno zvezo med dvaindvajsetim in triindvajsetim letom starosti, geji pa med enaindvajsetim in štiriindvajsetim letom starosti ali dve do pet let po tem, ko sami sebe definirajo kot homoseksualne (Kuhar 2001, 180).

Stopnja predanosti se v internih dimenzijah izraža v združitvi seksualnosti in emocionalnosti v signifikantno celoto in dojemanju homoseksualne identitete kot posameznikove lastne in veljavne ter zadovoljitvi s to drugačnostjo. V eksternih dimenzijah pa se izraža z že prej omenjeno partnersko zvezo, razkritjem svoje identitete nehomoseksualnemu občinstvu ter spremembo v strategiji upravljanja s stigmo (180).

Troiden (1998, 279–283) predstavi tri vrste strategij, ki jih posameznik prevzame na zadnji stopnji oblikovanja homoseksualne identitete:

- a. *Strategija prekrivanja.* Posameznik je pripravljen razkriti svojo homoseksualnost, ker je ta najpogosteje očitna ali znana, vendar to še vedno poskuša prekriti pred širšo družbo. Poskuša ohraniti svoj ugled in dokazati, da je vreden spoštovanja, kljub svoji homoseksualnosti. Svojo homoseksualnost

razkrije sebi pomembnim heteroseksualcem, pri homoseksualcih pa išče socialno in emocionalno podporo ter seksualno zadovoljitev.

- b. *Strategija izogibanja brez skrivanja.* Posameznik se vede v skladu z družbeno spolnimi vlogami, svoje homoseksualnosti pa ne razkrije, a je hkrati tudi ne zanika pred nehomoseksualnim občestvom. Lastna spolna usmerjenost se mu ne zdi pomembna. Razkrije se le pred homoseksualci in izbranimi heteroseksualci, svoje privatno življenje pa ščiti pred zunanjim heteroseksualnim svetom. Kljub temu pa se vključuje v homoseksualno subkulturo.
- c. *Strategija adaptacije.* Pri tej strategiji posameznik prevzame svetovni nazor, ki ne samo destigmatizira njegovo homoseksualnost, temveč jo tudi transformira v vrlino. Tisto, kar je bilo prej sramotno, je zdaj znak ponosa. Posameznik se trudi javnost seznanjati in informirati z realnostmi o homoseksualnosti, s tem pa eliminira zatiranje homoseksualcev.

Strategija adaptacije je strategija soočanja s stigmo, v primerjavi s strategijama prekrivanja in izogibanja brez skrivanja, ki se stigmati izogibata. Posameznik ju lahko izmenično uporablja glede na situacijo, ki jo določajo osebni, družbeni ali profesionalni dejavniki. Stopnja predanosti homoseksualni identiteti in vlogam se tako spreminja glede na čas, kontekst in prostor (283).

S tem zaključujemo poglavje o izoblikovanju homoseksualne spolne identitete. Videli smo, da je proces dolgotrajen in po navadi veliko breme za posameznika. Zgolj razkritje, o katerem bomo govorili v naslednjem poglavju, pa omogoča polno realizacijo homoseksualne identitete.

Vse stopnje in podstopnje Troidenovega modela so za lažji pregled tudi grafično prikazane v prilogi 1.

5. RAZKRITJE

Kuhar (2001, 190) definira razkritje spolne identitete kot proces prepoznavanja lastne spolne usmerjenosti k sebi enakemu spolu in z njo povezane nastajajoče nove identitete. Ta se potrjuje s svojim izpričevanjem okolici in s povratno potrditvijo identitete od okolja. Vsako posamezno razkritje poteka znotraj družbenega konteksta in časa, ki vplivata na njegovo udejanjenje. Tako so pomembni akterjeva razredna, rasna in kulturna pripadnost, njegov ekonomski status, razmere na delovnem mestu ter predvsem družinske razmere. Kuhar proces razkritja razdeli v tri elemente:

- a. *spoznavanje* občutij drugačne spolne usmerjenosti in njihovo sprejemanje,
- b. *poročanje* okolici o občutjih in njihovo praktično udejanjanje,
- c. *redefinicija* posameznikove identitete kot posledica spoznavanja in poročanja.

Razkritje je proces, katerega končno točko je skoraj nemogoče definirati. V življenju vedno znova potekajo interakcije z novimi ljudmi, zato se bo vprašanje, ali razkriti svojo spolno usmerjenost novim prijateljem, znancem in sodelavcem, vedno znova pojavljalo (Markowe 1996, 26).

5.1 Potek razkritja

Razkritje spolne identitete vedno poteka v interakciji z drugimi akterji. Družbeni kontekst razkritja enačimo s heteroseksualno družbo, ki reflektira neenakosti med moškimi in žensko ter ima svoje ideje o človekovi naravi in normalnosti. Tovrsten družbeni kontekst vpliva in najpogosteje zavira oziroma otežuje proces razkritja (Markowe 1996, 28).

Razkritje poteka v smeri od jaza (osebe, ki razkriva svojo spolno identiteto) do akterja (oseba, ki ji je informacija o spolni usmerjenosti zaupana), spodbudi pa jo lahko jazova lastna odločitev razkriti svojo spolno usmerjenost ali pa pritisk akterjev v oblikah namigovanja, neposrednih vprašanj ipd. Ko akterji dobijo informacijo, se nanjo odzovejo, najpogosteje pa je ne zadržijo zase, temveč jo širijo naprej. S tem so postavljeni pred dilemo, kako in komu povedati, saj informacija o jazovi spolni usmerjenosti zdaj ne zadeva zgolj jaza, ampak tudi akterja in njegov odnos do jaza. Ta fenomen imenujemo »prenos jazove dileme« (Kuhar 2001, 192–193).

Pred največjo dilemo so kot akterji najpogosteje starši, saj je njihov odnos do jaza najtesnejši, njihova pričakovanja o jazovi identiteti pa skorajda nujno drugačna. Razkritje z jazovim korakom iz klozeta tako starše potisne v isti klozet konservativne skupnosti. Bolj verjetno pa je, da bo homoseksualec svojo usmerjenost najprej razkril prijatelju ali prijateljici, ki mu zaupa in ga dovolj pozna, da lahko predvidi njegovo reakcijo, kot pa s starši, saj je tovrstno razkritje bolj emocionalno obremenjeno in zato v večini primerov tudi težje (193–194).

Seveda pa ne smemo pozabiti na družbeni kontekst razkritja, saj družbeni dejavniki pritiskajo na jaz ter ga zavirajo ali spodbujajo k razkritju. Spodbude po navadi pridejo iz organiziranih skupin homoseksualne populacije in njihove javne predstavitve v obliki parad ponosa. Pri tem imajo veliko vlogo tudi mediji, ki posredujejo informacije o homoseksualnosti, čeprav so, v primeru posredovanja s predsodki, lahko tudi zaviralni element. Močan dejavnik pri razkritju je tudi družbeni pritisk k reprodukciji, ki lahko posamezniku postane tako nadležen, da ga prisili v razkritje svoje prave identitete, ali pa ga zaradi sistema nagrajevanja in kaznovanja prisili v še večje skrivanje in strah. Preostali družbeni konteksti, ki posameznika odvrčajo od razkritja so še homofobija, vulgarizirane predstave o homoseksualnosti in izostanek pozitivnih modelov homoseksualnih vlog (195).

5.2 Klasifikacija razkritij

Kuhar (2001, 196–200) proces razkritja razdeli v štiri kategorije:

1. *Razkritje pred samim seboj.* Gre za proces ozaveščanja, samospoznavanja in samopriznavanja svoje prave spolne identitete. Časovno to razkritje lahko sovпада s prvim razkritjem pred okolico, običajno pa je njegov predhodnik. Lahko se pa v svoji polnosti (predvsem v pomenu samopriznavanja) udejanji celo po razkritjih pred drugimi akterji.
2. *Razkritje gejev in lezbijk kot družbene podskupine* se je, zgodovinsko gledano začelo v New Yorku z uporom pred gostiščem Stonewall Inn, 28. junija 1969, ko se je množica tamkajšnjih gejev in lezbijk uprla takratnim krutim režimom nad istospolno usmerjenimi. Dogodek označuje organizirano delovanje LGBTQ skupin in predvsem trenutek javnega nastopa in predstavitve, s katero geji in lezbijke skupinsko razkrijejo svojo spolno identiteto. Tovrstna razkritja tudi

spodbujajo posameznike, ki si tega ne upajo storiti in zato skrivajo svojo spolno nagnjenje.

3. *Ožje socialno razkritje* posamezniku vzame največ energije in je zanj, tako kot tudi za akterje, najbolj naporno in pogosto tudi čustveno obremenjujoče. V prvi vrsti sem štejemo razkritje pred ožjim sorodstvom, predvsem starši, brati in sestrami.
4. *Širše socialno razkritje* dosežejo le redki posamezniki. Gre za razkritje svoje istospolne identitete prek medijev, javno izražanje čustev do partnerja istega spola (npr. poljubljanje in držanje za roko v javnosti) in tudi nezaželeno razkritje, ki označuje javno proklamiranje posameznikove homoseksualne spolne identitete, ki jo ta skriva in ne želi razkriti.

5.2 Ovire na poti do razkritja

Marshall (1995, 82–86) v svoji razpravi o gejevskih zvezah našteva pet ovirajočih elementov na poti do razkritja:

1. *Družbeni kontekst* ali odnos družbe do homoseksualnosti. Stereotipne predstave, homofobija in družbena pričakovanja, ki se povezujejo s predstavami o družbenih spolih, ter kulturno-zgodovinsko-religiozni momenti otežujejo proces razkritja in pri posamezniku povečujejo stopnjo strahu pred (samo)priznanjem spolne identitete.
2. *Internalizirana homofobija*, ki predstavlja skupek družbenih predstav in stereotipov o homoseksualnosti in so dediščina naše vzgoje ter prostora in časa, v katerem smo odraščali.
3. *Projicirana homofobija*, ki je odraz posameznikove nezmožnosti sprejetja lastne seksualnosti in potiskanja ali projiciranja družbeno nezaželenih lastnosti, ki so pripisane homoseksualnosti, na druge.
4. *»Je res potrebno?«* Izraz označuje mnoge izgovore, ki homoseksualce oddaljujejo od razkritja. Kot najpogostejšega navaja mnenje, da razkritje ni potrebno, saj se tudi heteroseksualci ne razkrivajo.
5. *Posameznikov odnos s starši*. Tu gre predvsem za nezmožnost in nevajenost razpravljanja o čustvih s starši, kar je značilno za t. i. neme družine, kjer se otroci o svojih osebnih problemih ne pogovarjajo s starši.

Za olajšanje procesa razkritja so potrebne bistvene spremembe na družbenokulturni ravni, predvsem na ravni družbenih predstav, ki bi morale vključevati bolj fleksibilne ideje o spolih in normalnosti. To bi pripomoglo k olajšanju procesa razkritja tako na intrapsihični kot tudi interpersonalni ravni (Markowe 1996, 7).

S tem končujemo zadnje poglavje, v katerem smo lahko videli, da je razkritje svoje prave identitete resnično težak, a pomemben del življenja vsakega istospolno usmerjenega posameznika. Le z razkritjem dosežeš popolno sprejemanje sebe, takega kot si in si lahko ustvariš življenje, ki ti ustreza. Seveda bodo tu vedno ljudje, ki bodo temu nasprotovali, takrat pa se je dobro opomniti, da se boriš za svojo lastno srečo in ljubezen, ki sta pomembnejši od opazk in obsojanj drugih.

SKLEP

Skozi diplomsko delo smo poskušali razumeti, kako poteka eden od najnapornejših delov življenja homoseksualnih oseb, ki se začne s prvimi občutji do oseb istega spola, to pa vodi do popolnega preoblikovanja svoje spolne identitete, v nepričakovano drugačnost, ki za nekatere predstavlja hudo breme, za druge pa tudi veliko srečo. Pa gre res za tako veliko drugačnost od drugih? Sam menim, da je posameznikova spolna identiteta samo dodatna informacija o njegovi osebnosti. Osebnost nekoga pa nam morda lahko ponudi veliko več, kot se zdi na prvi pogled, zato je prav, da vsakemu človeku damo priložnost, da ga bolje spoznamo, ne glede na njegove razlike.

Sledili smo poti, ki jo mora prehoditi vsak gej in vsaka lezbijka, s ciljem v razkritju svoje spolne identitete in s tem sprejetjem samega sebe takega, kot je bil ustvarjen. Ta pot ni del običajnega človeškega življenja, to pa še ne pomeni, da bi morali zato homoseksualce izključevati iz družbe, ampak ravno nasprotno. Treba jih je bolje spoznavati kot del celote človeškega rodu in jim dati možnost živeti dostojno življenje, kar je tudi namen tega diplomskega dela. Pot, o kateri govorimo, namreč ni lahka, lahko pa jo skrajšamo za kakšen ovinek, če prisluhnemo ljudem, ki hodijo po njej, in jih poskušamo razumeti ter jim dati enake možnosti kot drugim, saj v resnici niso tako drugačni, kot jih vidijo drugi, oziroma kot vidijo sebe. Njihova drugačnost se kaže le v obliki ljubezni, ki jo poznajo in poskušajo živeti v svetu, ki tega po navadi ne razume.

Ljubezen, ki je naša temeljna podobnost s Stvarnikom, se nam kaže v različnih oblikah in nikakor ne moremo trditi, da je ljubezen med moškim in žensko več vredna od ljubezni med partnerjema istega spola. Navsezadnje je ljubezen tista, ki življenje naredi celovito, in menim, da ima vsak posameznik pravico najti svojo. Pa naj bo ta v Bogu, osebi nasprotnega ali pa istega spola. Bog nas je namreč ustvaril po svoji lastni podobi in različne oblike ljubezni le pokažejo, kako široka in raznolika je njegova ljubezen do vseh nas.

POVZETEK

Homoseksualnost pomeni, da posameznika privlačijo osebe istega spola. Moderna znanost homoseksualnost razume kot eno od naravnih oblik spolnosti, mnenje družbe o tej manjšini ljudi pa je odvisno od kulture, sloga življenja in strpnosti do drugačnosti. Čeprav v številnih bolj razvitih državah sprejemajo istospolno partnerstvo, se po nekod še vedno kaže veliko diskriminacije in zatiranja. Kot bomo videli, je katoliška Cerkev svoj negativni odnos do homoseksualcev oblikovala na podlagi izraelske tradicije ter norm družine in čistosti, ki jih narekuje krščanstvo.

Diplomsko delo opisuje razvoj homoseksualne spolne identitete kot naporen proces, s katerim se sooči vsak gej in lezbijka. Ta se začne s prvimi spolnimi občutki do oseb nasprotnega spola že pred puberteto, ko se posameznik že začne zavedati svoje drugačnosti. Temu sledi kriza identitete, ko se posameznik prek različnih strategij spopada s svojo drugačnostjo. Po sprejetju sebe, kot drugačnega, posameznik oblikuje svojo strategijo spopadanja s stigmatizacijo ter začne raziskovati homoseksualno subkulturo. Oblikovanje homoseksualne spolne identitete pa se zaključi s stopnjo predanosti lastni identiteti, ki jo po navadi zaznamuje prva partnerska zveza. Za zaključek dolgega procesa sprejemanja samega sebe pa mora priti še do razkritja svoje spolne usmerjenosti drugim. Po navadi je najtežje razkritje pred lastno družino, saj imamo z njimi najtesnejši odnos. Razkritje je treba razumeti kot proces, saj se mora posameznik, ki je gej ali lezbijka, vedno znova razkrivati pred novimi ljudmi. Večina homoseksualcev tako svojo spolno usmerjenost zadrži zase in jo zaupa le najbližjim, za katere vedo, da ga ne bi obsojali.

KLJUČNE BESEDE: homoseksualnost, heteroseksualnost, spolna identiteta, družbeni spol, homofobija, razkritje, stigmatizacija, raznolikost, kultura, krščanstvo.

SUMMARY

Homosexuality indicates that individual is attracted to person of the same sex. Modern science perceives homosexuality as one of the natural sexuality forms, yet society's opinion about the said minority depends on the culture, lifestyle and tolerance of diversity. Although many more developed countries accept same-sex partnership, some still discriminate and oppress it. Catholic Church formed its negative attitude towards homosexuals on the basis of Israel traditions, as well as on family norms and purity, dictated by Christianity.

Thesis describes the development of homosexual sexual identity as a tough process with which every gay and lesbian is confronted. Development starts before puberty with the first sexual feelings towards persons of the opposite sex, when an individual has become aware of his differences. This is followed by an identity crisis, when the individual goes through various strategies on how to confront his difference. Following his accepting as different, an individual develops the strategy how to cope with stigma and starts exploring homosexual subculture. Formulation of homosexual sexual identity is completed with the level of dedication to his own identity, usually marked with the first partnership. To complete the long process of accepting yourself, individual must unveil his sexual orientation to others. The hardest part is usually coming out to his own family, because with them we form the closest relationship. Coming out should be understood as a process, as it requires an individual, either gay or lesbian, to repeatedly unveil himself to the new people. Therefore most homosexuals keep their sexual orientation to themselves and entrust with a secret only to the closest friends, who will not denounce them.

KEY WORDS: homosexuality, heterosexuality, sexual identity, gender, homophobia, coming out, stigmatization, diversity, culture, Christianity.

SEZNAM REFERENC

- Bibič, Špela ur., Vesna Lemaic ur., Teja Oblak ur., Tadeja Pirih ur. in Mihael Topolovec ur. 2011. *LGBTQ slovar: slovar lezbičnih, gejevskih, biseksualnih, transspolnih, transseksualnih in queer besed*. Ljubljana: Društvo ŠKUC.
- Borštnar, Taja. 2011. *Moj otrok je gay/lezbijka – Glas staršev, ki jim je otrok razkril svojo (isto)spolno usmerjenost*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomsko delo).
- Boswell, John. 1980. *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality*. Chicago: The University of the Chicago Press.
- Bailey, Derrick Sherwin. 1955. *Homosexuality and the Western Christian Tradition*. London: Longmans.
- Cass, Vivienne. 1979. *Homosexual Identity Formation: A Theoretical Model*. Journal of Homosexuality 4. Perth: Routledge.
- Donatio, Ilaria. 2007. *Upus Gay – Homoseksualnost in katoliška Cerkev*. Ljubljana: Filargo Publishing.
- Dover, Kenneth James. 1995. *Grška homoseksualnost*. Ljubljana: Krtina.
- Freud, Sigmund. 1995. *Tri razprave o teoriji seksualnosti*. Ljubljana: ŠKUC.
- Giddens, Anthony. 1995. *Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Kuhar, Roman. 2001. *Mi, drugi: oblikovanje in razkritje homoseksualne identitete*. Ljubljana: Društvo ŠKUC.
- Markowe, Laura A. 1996. *Redefining The Self*. Cambridge: Polity Press.
- Marshall, Andrew. 1995. *Together Forever?* London: Pan Books.
- Pirnar, Marta. 2003. *Reprezentacija istospolno usmerjenih. Proces razkrivanja homoseksualne subkulture v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede (magistrsko delo).
- Plummer, Ken. 1995. *Izrekanje imena – uvedba gejevskih in lezbičnih študij*. Ljubljana: Časopis za kritiko in znanosti, domišljijo in novo antropologijo XXIII, 177: 15–44.

- Plummer, Ken. 1996. *Symbolic Interactionism and the Forms of Homosexuality*. Oxford: Blackwell.
- Ratzinger, Joseph. 1986. *Letter to the bishops of the Catholic Church on the pastoral care of homosexual persons*.
http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19861001_homosexual-persons_en.html (pridobljeno 30.7.2015).
- Sekereš, Zoran. 2010. *Ponotranjena homofobija*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomsko delo).
- Sen, Amartya. 2009. *Identiteta in nasilje: Iluzija usode*. Ljubljana: Založba Sophia.
- Seper, Franjo. 1975. *Persona Humana*.
http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19751229_personahumana_en.html (pridobljeno 29.7.2015).
- Slovenska škofovska konferenca. 2008. *Katekizem katoliške Cerkve*. Ljubljana: Družina.
- Sveto pismo Stare in Nove zaveze: Slovenski standardni prevod*. 2007. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- Škorjanc, Tomaž. 2008. *Psihosocialna pomoč staršem istospolno usmerjenih mladostnikov*. Ljubljana: Revija Socialno delo 47,3-6: 309-314.
- Švab, Alenka in Roman Kuhar. 2005. *Neznosno udobje zasebnosti: Vsakdanje življenje gejev in lezbijk*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Švab, Alenka, Mojca Urek, Tanja Rener in Mateja Sedmak. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.
- Troiden, Richard. 1998. *A Model of Homosexual Identity Formation*. London: Routledge.

PRILOGA 1

Grafični prikaz idealnotipskega štiristopenjskega modela izoblikovanja homoseksualne identitete po Richardu Troidenu (1998):

1. STOPNJA	
Senzibilizacija	
<ul style="list-style-type: none"> • občutki odrinjenosti in marginalnosti • videnje sebe kot drugačnega/drugačne od istospolnih vrstnikov 	
2. STOPNJA	
Križa identitete	Odgovori na krizo identitete
<ul style="list-style-type: none"> • spreminjajoča predstava o sebi kot seksualno drugačnem/drugačni • izkušnja heteroseksualnega in homoseksualnega vedenja • stigma • pomanjkljive informacije o homoseksualnosti 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategija zanikanja 2. Strategija popravila 3. Strategija izogiba <ul style="list-style-type: none"> • zadrževanje zanimanj • omejevanje stikov • omejevanje dostopa do informacij • prevzem antihomoseksualne drža • potopitev v heteroseksualnost • eskapizem 4. Strategija redefinicije <ul style="list-style-type: none"> • pristop izrednega primera • pristop biseksualnosti • pristop začasne identitete • pristop situacije 5. Strategija sprejetja
3. STOPNJA	
Prevzem identitete	Kako se spopadamo s stigmatizacijo?
<ul style="list-style-type: none"> • posameznik/posameznica sebe definira za geja oziroma lezbijko • druženje z drugimi homoseksualci • homoseksualne spolne izkušnje • raziskovanje homoseksualne subkulture 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategija kapitulacije 2. Strategija množičnih medijev 3. Strategija pretvarjanja 4. Strategija skupinske zaveze <ul style="list-style-type: none"> • izogibanje situacijam • normalizacija lastnega vedenja • pripisovanje izrednih pomenov
4. STOPNJA	
Predanost	Nove strategije
<ul style="list-style-type: none"> • zadovoljstvo z lastno identiteto • istospolna partnerska zveza • razkritje • sprememba strategije 	<ul style="list-style-type: none"> • Strategija prekrivanja • Strategija izogiba brez skrivanja • Strategija adaptacije